

Christina Bojesson

En studie av verbet *skrika* och dess synonymer

Handledare: Pierre Gander

Kollegium SSKKII

Abstract

Begreppet synonymer innebär att två ord delar en och samma betydelse. I synonymordböcker står emellertid ofta ord vars betydelser inte helt sammanfaller med varandra, utan varierar med avseende på ett antal olika faktorer. I uppsatsen undersöktes verbet *skrika* och 15 av dess synonymer, där syftet var att försöka skapa en rangordning av dem baserad på ljudstyrka, det vill säga den röststyrka som används vid respektive ord. I undersökningen jämförde försöksdeltagarna orden med varandra, och den ordning som kunde skapas blev som följer, med det ord som upplevdes starkast först: *vråla, ryta, skrika, gorma, tjuta, gapa, väsnas, gasta, (skräna), skråla, gala, rya, skria, ropa, hojta, tjoa*. Det enda ordet som inte helt linjärt kunde placeras in var ordet *skräna*.

Tre kompletterande tester genomfördes även där andra faktorer undersöktes, nämligen röstläge och grad av negativitet och formalitet. Med hjälp av resultatet av dem kunde ord med likartad ljudstyrka särskiljas. Genom att granska uppfattningen av orden har undersökningen även försökt ge en inblick i mänskligt tänkande.

Innehåll

Abstract	2
1 Inledning.....	4
1.1 Bakgrund.....	4
1.2 Syfte och hypotes	4
2 Teoretisk bakgrund.....	5
2.1 Ordform och betydelse.....	5
2.2 Denotation och konnotation	6
2.3 Introduktion till synonymer.....	6
2.4 Olika typer av synonymer	7
2.5 Utbytbarhet och varianter.....	9
2.6 Synonymers utveckling	9
3 Metod.....	10
3.1 Försöksdeltagare.....	10
3.2 Material	10
3.3 Design.....	11
3.4 Procedur	13
4 Resultat	14
5 Diskussion.....	16
5.1 Analys av resultat.....	16
5.2 Felkällor	19
5.3 Slutdiskussion.....	20
Källförteckning.....	22
Bilagor.....	23
Bilaga 1.....	23
Bilaga 2.....	24
Bilaga 3.....	27
Bilaga 4.....	28

1 Inledning

1.1 Bakgrund

I Svenska Akademiens ordlista över svenska språket finns 120 000 ord med mer eller mindre skiftande innebörd förtecknade. Det finns ord som innehar flera betydelser, ord som ser likadana ut men vars betydelser är olika, ord vars betydelser är varandras motsatser, ord med liknande betydelse och mycket mer. Strukturer i språket har under lång tid utforskats och det är tydligt att förhållanden mellan ord intresserar människan.

År 1974 presenterade Loftus och Palmer resultatet av ett experiment, som visade hur ord kan påverka människans minne på olika sätt. Försöksdeltagarna fick se filmer med bilkrascher och svarade sedan på ett antal frågor, bland annat hur fort bilarna körde när de krockade med varandra. Beroende på vilket ord, *smashed*, *collided*, *bumped*, *hit* eller *contacted*, som användes i frågan blev svaret på de uppskattade hastigheterna olika. Experimentet avsåg i första hand att visa att frågans utformning kan styra ett ögonvittnes svar, men kan även tolkas som en strukturering av de närliggande ordens så kallade expressiva mening (se nedan). *Smashed* genererade högst genomsnittlig hastighet bland svaren, följt av orden i den ordning som visas ovan. Uppenbarligen förmedlar orden inte bara att bilarna krockade, utan även *hur snabbt* de körde när de krockade.

Ord med gemensam betydelse kallas för synonymer och är föremål för följande uppsats. I avsnitt 2.3 diskuteras förekomsten av så kallade absoluta synonymer, men om de verkligen existerar är en öppen fråga. Ord som däremot betraktas som delvis synonyma har stora likheter i denotation (ungefär grundbetydelse, se 2.2), men kan skilja avsevärt i andra avseenden. Avvikelser kan förekomma i konnotation (ungefär bibetydelse, se 2.2), affekt eller annan social information och påtagligt inverka på uppfattningen av ett ord. Inte sällan kan det vara mer intressant att ta reda på vad som skiljer synonymer åt, än vad som förenar dem, eller som de Jonge (1993:523) uttrycker det: "the sharing of some part of their meaning by two forms is totally uninteresting from a functional point of view; it is their difference that is relevant to the language-user, not their resemblance".

När skribenter söker efter en synonym till ett visst ord, önskar de vanligtvis ett annat sätt att skildra samma sak, där betydelsen i grunden är lik, men uttrycksättet skiljer. Ett ord omfattar mer än enbart dess denotation, och de faktorer som ger ett ord dess speciella karaktär, utan att specifikt vara del av denotationen, sammanfattas av begreppet expressiv mening. Som exempel på expressiv mening kan nämnas att de engelska orden *huge*, *enormous*, *gigantic* och *colossal* är mer uttrycksfulla än *very big* och *very large*, medan de är relativt likartade vad gäller denotationen (Lyons 1995).

1.2 Syfte och hypotes

Som vi sett uppfattas till exempel *gigantic* som mer expressivt än *very big*, men hur utfaller en jämförelse mellan de uttrycksfulla orden själva, det vill säga *huge*, *enormous*, *gigantic* och *colossal*? Här menar Lyons att språkanvändare "may have clear intuitions about two or more of them" (Lyons 1995:64) och anser att man ska kunna testa graden av expressivitet hos dem. Jag har valt att undersöka verbet *skrika* och dess angivna synonymer i Bonniers

synonymordbok (2002). Att just ett ord som *skrika* valdes beror på att verbet är expressivt i sig och att det kan vara av intresse att se hur språkbrukare uppfattar dess mer eller mindre nära synonymmer. De sexton ord som kommer att undersökas är:

ropa, hojta, skräna, tjuta, vråla, ryta, skria, gasta, tjoa, skråla, gala, väsnas, gapa, rya, gorma, skrika

Ordens gemensamma komponent är den betydelse av *skrika* de anses synonyma med, det vill säga 'låta starkt', och det är den betydelsen som främst kommer att undersökas i uppsatsen. Att betydelsen är likartad behöver dock inte innebära att den är identisk och den styrka med vilken en person använder rösten vid ovanstående ord kan variera. Graden av expressiv mening med avseende på ljudstyrka antas skilja och syftet med uppsatsen är att undersöka den skillnaden, och därigenom få en inblick i hur människan tänker. Uppsatsen kommer att utreda om det finns en rangordning, baserad på ordens ljudstyrka eller, annorlunda uttryckt, den röststyrka en person använder vid respektive ord, och hur den i sådana fall ser ut. Hypotesen är att en sådan rangordning går att finna, med reservation för att den möjligen inte är fullständigt linjär. En del ord är förmodligen mer lika varandra än andra med avseende på ljudstyrka och för att kunna särskilja de orden kommer även tre kompletterande test, som undersöker andra faktorer, nämligen röstläge och grad av negativitet och formalitet, att genomföras.

2 Teoretisk bakgrund

2.1 Ordform och betydelse

Ett ord kan sägas ha två sidor – en fysisk och en mental. Den fysiska sidan består av ljudbitar, så kallade fonem, som inte inrymmer någon betydelse i sig. Kombinationer av sådana fonem bildar hörbara ord som sedan kan översättas till skrift. Fonem utgör på det sättet grunden för ordens *form*. Fonem kan emellertid inte kombineras hur som helst. Särskilda restriktioner begränsar antalet möjliga ord som kan skapas i ett visst språk. Exempelvis är ordet *dlick* inte godtagbart vare sig i det svenska eller engelska språket, medan *blick* är det (Warren 1988). Ord består dock av mer än bara den fysiska sidan. Varje ord representerar ett särskilt mentalt begrepp och har sålunda en *betydelse* eller ett *innehåll*.

Ett ord måste ha både form och betydelse, men förhållandet dem emellan är i grunden godtyckligt. I princip skulle vilken kombination av fonem som helst kunna representera vilket begrepp som helst. Att begreppet 'hund' betecknas med just ordformen *hund* på svenska har varken fördelar eller nackdelar jämfört med engelskans *dog*, utan visar att det finns fler än ett acceptabelt sätt att representera ett begrepp på. En del ord anses dock inte som godtyckliga. Hit räknas onomatopoetiska (ljudhärmande) ord, sammansatta ord och ljudsymboliserande ord (Warren 1988).

För att ord ska fylla sin funktion att förmedla begrepp krävs att man är ense om vad orden betyder. En samstämmighet om ordens mening måste finnas mellan talare och

lyssnare för att ett språk ska fungera. Eftersom ett ords betydelse är så abstrakt kan det emellertid tyckas häpnadsväckande att alla talare av språket, åtminstone mer eller mindre, är överens om vad ett ord betyder. Barn antas lära sig ord genom att de nämns i anknytning till det de förmedlar, medan man som äldre även lär sig nya ord definierade av andra, redan välkända ord. Att förklara ett nytt ord med hjälp av andra ord kan dock vara svårare än det låter. Anledningen är att begrepp endast är förknippade med en ordform och att enbart denna kan uttrycka begreppets fullständiga innehåll. Begrepp består inte av bara en fristående betydelse, utan av en mängd associationer som tillsammans bidrar till hur det uppfattas. För att förstå ett ord bör man känna till de flesta av dem, men inte nödvändigtvis alla. Ett vanligt tecken på att man förstår ett ord är att man är på det klara med i vilka kontexter det kan användas (Warren 1988).

2.2 Denotation och konnotation

Ord refererar till olika begrepp och denotationen avser den utsträckning i vilken ett ord kan användas, alltså dess möjliga referenter. Förenklat innebär denotation ungefär grundbetydelse. Konnotation kan på liknande sätt tolkas som bibetydelse. Konnotationen är av emotiv karaktär och påverkar inte antalet referenter ett ord har, utan ger en vinkling av ordet utan att inverka på ordets denotation. Ett exempel som tas upp i Warren (1988) får förklara närmare. De engelska orden *lady* och *woman* kan sägas ha identisk denotation, eftersom de har samma referenter. Däremot skiljer de i konnotation då *lady* visar talarens respekt mot referenten på ett sätt som *woman* inte gör.

2.3 Introduktion till synonymer

Ovan nämndes att en ordform motsvarar ett särskilt begrepp. En speciell benämning förekommer då två olika ord refererar till ett och samma begrepp, nämligen *synonymer*. Synonymer är vanligt förekommande i språket och välkänt för de flesta. Den exakta definitionen av synonymer varierar en aning mellan olika författare, fastän själva uppfattningen av vad synonymer innebär mestadels är gemensam. Vad som skiljer är deras angreppssätt. Den vanligaste förklaringen är att påvisa vad som är likt mellan orden genom att förklara att synonymer är två olika ord som har identisk betydelse. Murphy (2003) presenterar ett annat sätt, som går ut på att istället konstatera vad skillnaden är mellan två synonymer, nämligen deras ordform, och menar att två synonymer har samtliga relevanta egenskaper gemensamt, förutom just formen. Lyons (1995) ställer å sin sida upp tre kriterier där två ord är synonymer endast om de uppfyller samtliga kriterier. För det första krävs att alla deras betydelser är identiska, för det andra måste de vara synonyma i samtliga kontexter och för det tredje ska de vara semantiskt lika i alla avseenden. Två ord som uppfyller någon av de definitioner som redogjorts för kallas för *absoluta synonymer* (även kallade *full synonyms* av Murphy). Deras betydelser är alltså inte enbart lika, utan identiska, och är extremt ovanliga, om de överhuvudtaget finns.

Taylor (2002) ger ett möjligt förslag till absoluta synonymer genom de engelska orden *sofa* och *couch*. Murphy (2003) tar upp samma ord, men avfärdar dem som absoluta synonymer då *couch* även förvärvat en psykoanalytisk mening. Eventuellt har de en gång

varit absolut synonyma, men exempel (1) visar ett sammanhang då *sofa* inte är användbart medan *couch* är det.

(1) Anna takes her problems to the couch each Tuesday.

Eftersom inte *sofa* kan användas i exemplet ovan anses de två orden inte absolut synonyma.

Murphy nämner även andra möjliga kandidater och två som verkar komma nära är de holländska orden *vernien* och *vernietigen* ('att förstöra') som var vanliga på 1800-talet. Då *vernien* användes mer frekvent än *vernietigen* i abstrakta sammanhang betraktas dock inte heller de som absoluta synonymmer.

Kanske krävs det att absoluta synonymmer inte är för vanliga i språket, eftersom ett av orden då ofta förvärvar en ny mening. Engelskans *groundhog* och *woodchuck* ('skogsmurmeldjur') ses som bra exempel, men når ändå inte riktigt ända fram som absoluta synonymmer. I USA benämns nämligen den andre februari som *Groundhog Day* och eftersom motsvarande dag inte kan kallas *Woodchuck Day* kan de två orden inte betraktas som absoluta synonymmer (Murphy 2003).

Lindvall (1986) menar att de två italienska verben *parere* och *sembrare* (ungefär 'att verka, att förefalla') är absoluta synonymmer. Han undersökte engelska detektivromaner översatta till italienska och försökte visa att skillnader orden emellan enbart berodde på restriktioner i språket. De Jonge (1993), vars ståndpunkt är att det inte existerar några absoluta synonymmer, anser dock att Lindvall inte lyckas bevisa att de två orden är absoluta synonymmer, utan snarare att han inte kunnat särskilja dem, och de Jonge lyckas dessutom visa skillnader mellan orden.

Huruvida det verkligen finns absoluta synonymmer i språket eller inte är svårt att svara på, men hittills verkar det inte finnas något exempel där någon invändningsfritt lyckats påvisa absolut synonymi.

2.4 Olika typer av synonymmer

De absoluta synonymerna med sin identiska betydelse är som synes sällsynta eller icke existerande. Däremot finns ett stort antal ord som i det närmaste uppfyller kraven för absoluta synonymmer. Eftersom de inte helt stämmer överens med definitionerna nämnda ovan räknas de inte som absoluta synonymmer, men likväl som synonymmer. Ett antal undergrupper av synonymmer finns nämligen, där indelningen sker efter det sätt på vilket de skiljer sig från de absoluta synonymerna.

Enligt Murphy (2003) finns det forskare som angett 35 olika sätt på vilka synonymmer kan vara olika. Som exempel kan nämnas emotiv skillnad (*dad* och *daddy*), skillnad i formalitet (*drunk* och *inebriated*) samt selektiva restriktioner (*pass away* och *die*, där endast det senare även kan användas om växter). Här redogörs inte för samtliga, utan endast några större kategorier av synonymmer tas upp, såsom de delas in i Murphy och Lyons.

Murphys uppdelning grundas på hur många betydelser orden har gemensamt, samt hur lika betydelserna är. Indelningen sammanfattas i tabell 1. Ord med samtliga betydelser gemensamma och identiska kallas som tidigare nämnt för absoluta synonymmer (*full synonyms* eller *absolute synonyms*). Vanligare är *sense synonyms*, det vill säga ord som

delar en eller flera betydelser, men är olika med avseende på andra betydelser. Som exempel på sådana synonymer kan nämnas det redan diskuterade ordparet *sofa* och *couch* som är identiska i betydelsen 'sittmöbel för flera personer', men skiljer sig genom att det senare även innehar en psykoanalytisk mening. Tillsammans utgör de två synonymgrupperna vad som kallas för *logiska synonymer*, alltså synonymer som har åtminstone en betydelse fullkomligt gemensam.

Förutom gruppen av logiska synonymer finns *kontextberoende synonymer*. Två ord av den här typen är inte identiska i någon av sina betydelser, men de liknar varandra (åtminstone i en del sammanhang). Ord med liknande, men alltså inte identisk, betydelse i ett eller flera avseenden kallas för *near-synonyms* och är vad man vanligtvis menar med synonymer och vad som ofta står i synonymordböcker. Near-synonyms skiljer därmed något i denotation. Ord som däremot liknar varandra betydelsemässigt i samtliga avseenden, utan att vara identiska i någon, är svåra att finna, men om det existerar skulle förmodligen även de benämnas near-synonyms.

Tabell 1. Förslag till gruppering av synonymer, enligt Murphy

	Identiska (logiska synonymer)	Liknande (kontextberoende synonymer)
Samtliga betydelser	absoluta synonymer	?
En eller flera betydelser	sense synonyms	near-synonyms

Av ovanstående nämnda synonymkategorier berör Lyons endast absoluta synonymer och near-synonyms, men omnämner även de *partiella synonymerna* och betonar att dessa bör särskiljas från near-synonyms. Två ord som är partiella synonymer saknar någon gemensam aspekt (till exempel denotation, expressiv mening eller annan social information), medan de i resterande avseenden uppfyller kriterierna för absolut synonymi, vilket kan jämföras med near-synonymy, där denotation uttryckligen är skillnaden. Av det resonemanget följer, vilket Murphy noterar, att samtliga near-synonyms även är partiella synonymer, men att alla partiella synonymer inte är near-synonyms.

Ta följande exempel (2) från Lyons i betraktande:

(2) They live in a big/large house.

I exempel (2) verkar de två orden kunna användas på samma sätt, men *big* kan även tolkas på ett sätt som inte *large* kan, vilket visas i exempel (3) och (4).

(3) I will tell my big sister.

(4) I will tell my large sister.

Exempel (3) kan tydas på två olika sätt, medan *large* i exempel (4) endast besitter en av de betydelserna. Alltså är orden endast delvis synonyma och följaktligen partiella synonymer.

De partiella synonymerna kan verka motsvara vad Murphy benämner sense synonyms, men det stämmer inte riktigt. Två ord som benämns som sense synonyms delar en

betydelse som är identisk dem emellan med avseende på alla aspekter, men åtminstone ett av orden har även en betydelse som inte delas med det andra. Definitionen för partiella synonymer uttrycker inte en sådan betydelse, gemensam för båda, utan menar att de är identiska sånär som på en, eller möjligen flera, aspekt(er). Av föregående resonemang framgår att det kan finnas ord som är både sense synonyms och partiella synonymer, eftersom den aspekt som definitionen för partiella synonymer hänvisar till skulle kunna motsvara den avvikande betydelsen som åtskiljer två sense synonyms. Lyons verkar mena att partiella synonymer är ett samlingsnamn för near-synonyms och sense synonyms.

2.5 Utbytbarhet och varianter

En egenskap som ofta kommer på tal när det gäller synonymer är *utbytbarhet* (*interchangeability* eller *substitutability*) och två ord kan anses synonyma om de kan ersättas av varandra utan att påverka betydelsen av en mening eller ändra dess sanningsvillkor. Ett sådant synsätt tar enbart hänsyn till denotation och inte expressiv mening. Utbytbarhet är dock inte alltid symmetriskt och är därför inte avgörande för om ett ordpar är synonyma eller inte. Exempelvis kan *plats* vara en lämplig synonym för *stol*, men därmed inte sagt att *stol* alltid är en passande synonym för *plats*. I en del sammanhang refererar *plats* till andra saker, som *bänk* eller *soffa*, och *stol* kan då vara direkt felaktig som synonym (Murphy 2003).

Warren (1988) gör emellertid en indelning efter om orden inte någon gång är utbytbara mot varandra. Ord med liknande betydelse, men som av olika anledningar inte kan ersättas av varandra, är enligt Warren inte synonymer, utan istället *varianter*. Warren understryker att det inte är en konventionell indelning och att det kan vara svårt att avgöra om ett ordpar ska anses som synonymer eller varianter, men menar att det är viktigt att ord som inte kan användas i samma sammanhang inte tolkas som synonymer, trots deras likheter i denotation. Warren presenterar tre olika varianter, nämligen dialektala, stilistiska och konnotativa. Som exempel på dialektala varianter kan nämnas *sweets* (brittisk engelska) och *candy* (amerikansk engelska). Orden har samma betydelse, men kan inte bytas ut mot varandra eftersom de inte tillhör samma del av språket. Stilistiska varianter är inte utbytbara då de inte används i samma situationer. *Decease* används i formella situationer medan *pop off* är slang. *Die*, å andra sidan, kan anses neutralt. Slutligen kan variation i konnotation medföra att ord med samma denotation inte är användbara i samma sammanhang. *Child* och *brat* skiljer till den grad i konnotation att de ofta anses olämpliga som ersättare för varandra.

2.6 Synonymers utveckling

Språket är inte statiskt utan dynamiskt och förändras ständigt, vilket får konsekvenser även för synonymer. Nya synonymer kan bildas genom att ord får nya betydelser. På det sättet verkar uttrycket *se* genom metaforisk användning ha blivit partiellt synonymt med *förstå*. Ord som en gång varit synonyma kan även de ändras så att de inte längre upplevs som lika. Ovan nämndes till exempel att orden *sofa* och *couch* en gång möjligtvis varit absolut

synonyma. Orden *kvinna* och *fruntimmer* är i dag mindre synonyma än de än gång varit genom att *fruntimmer* numera anses nedsättande (Sjöström 2001).

Taylor (2002) beskriver det som att korrigeringsmekanismer sätts i gång så fort två ord är potentiella absoluta synonymer. Antingen tas ett av orden ur bruk eller så associeras ett av orden, eller båda, med olika nyanser, till exempel genom skillnad i expressiv mening.

För att få en uppfattning om hur lika partiella synonymer kan vara, kan man testa delbetydelser hos synonymerna och på så sätt se i vilka avseenden de skiljer sig åt respektive överensstämmer. Därigenom kan man lättare få en överblick över sambandet dem emellan. I det följande presenteras uppläggningsen och resultatet av en sådan undersökning.

3 Metod

3.1 Försöksdeltagare

I undersökningen deltog sammanlagt 20 personer, varav 15 var män. Försöksdeltagarnas ålder varierade mellan 20 år och 60 år, där tonvikten låg mellan 20 år och 30 år. Samtliga försökspersoner hade svenska som modersmål.

3.2 Material

De ord som undersöktes är en del av de synonymer till verbet *skrika* som presenteras i Bonniers synonymordbok (2002). I ordboken sker en uppdelning efter vilken betydelse av *skrika* som är gemensam, antingen 'låta starkt' eller 'gråta, böla'. Endast den första undersöktes här. Anledningen till att inte båda betydelserna granskades var att samtliga ord önskades ha en betydelse gemensam, vilket inte var fallet om även den andra undersöktes. Till exempel kan inte orden *ryta* och *gråta* anses som synonymer till varandra, fastän de båda är partiellt synonyma till *skrika*. De ord som undersöktes är följande:

ropa, hojta, skräna, tjuta, vråla, ryta, skria, gasta, tjoa, skråla, gala, väsnas, gapa, rya, gorma, skrika

Orden antas alla vara partiellt synonyma med varandra och undersökningen ämnar varken fastslå eller dementera den teorin, utan enbart att jämföra orden med varandra med avseende på ett antal aspekter (se nedan). Orden testades utan kontext, så en fullständig bild av synonymerna ges inte.

Synonymerna är alltså hämtade från Bonniers synonymordbok, men även Strömbergs (1998) och Norstedts (1992) synonymordböcker granskades. I Strömbergs synonymordbok var de två betydelserna 'låta starkt' och 'gråta, böla' inte lika klart uppdelade, exempelvis var *ryta* och *gråta* i samma grupp, vilket låg till grund för att orden inte valdes från den boken. Norstedts synonymordbok delade upp orden i flera sektioner, men en sådan uppdelning var inte av intresse, och dessutom skilde inte heller den mellan de två

betydelserna 'låta starkt' och 'gråta, böla'. Förutom uppdelningen skilde även orden böckerna emellan. Samtliga ord som undersöktes i testerna var gemensamma mellan böckerna, utom *gala* som enbart stod i Bonniers synonymordbok, och *tjoa*, som inte var omnämnd i Strömbergs synonymordbok.

Undersökningen skedde i form av en enkät som deltagarna fyllde i. Enkäten bestod av sammanlagt fyra olika tester. Det första testet undersökte hur positivt eller negativt de olika synonymerna uppfattas och det andra undersökte hur formellt eller vardagligt orden tolkas. I det tredje fick försöksdeltagarna jämföra ordens ljudstyrka, alltså röststyrkan, och i det fjärde testet undersöktes hur ljusst eller mörkt orden upplevs, alltså vilket röstläge som används vid respektive ord.

3.3 Design

Det huvudsakliga testet undersökte ordens inbördes ordning vad gäller ljudstyrka och kompletterades med tre ytterligare tester som undersökte andra aspekter av orden. Anledningen till att fler tester var önskvärda var för att om möjligt kunna särskilja ord som liknar varandra i ljudstyrka, genom att påvisa skillnader i andra avseenden. Ordningen på testerna var som följer:

- Test 1 – Positivt/Negativt
- Test 2 – Formellt/Vardagligt
- Test 3 – Ljudstyrka (Röststyrka)
- Test 4 – Rösläge: Ljust/Mörkt

Det tredje testet var klart längst av samtliga test och var inte lämpligt i början av enkäten på grund av risken att trötta ut deltagarna. Det fjärde testet byggde till viss del på det tredje och följde därför naturligt på detta. Samma ordning presenterades för samtliga försöksdeltagare.

De kompletterande tester som fanns med i enkäten grundades dels på de aspekter som nämns i litteraturen, och då främst Warrens indelning av varianter (därmed inte sagt att orden som undersöks är varianter), och dels på de definitioner som går att finna i Bonniers svenska ordbok (2002) (se bilaga 1 för definitioner). Att just den ordboken valdes beror på att det var önskvärt med definitioner och synonymer från samma källa (Bonniers).

Ord som skiljer i grad av negativitet uppvisar skillnad i konnotation och kan motsvaras av Warrens konnotativa varianter. En sådan skillnad kan även utläsas i definitionerna av en del av orden och det första testet undersöker hur positiva eller negativa synonymerna uppfattas. Warrens stilistiska varianter varierar i grad av formalitet, och i Bonniers ordbok nämns uttryckligen att en del av synonymerna är vardagliga. Det andra testet undersöker följaktligen ordens formalitet. Det sista testet undersöker vilket röstläge talaren använder vid respektive ord, vilket även det går att utläsa i en del av definitionerna. De tredje och fjärde testerna undersöker alltså båda olika aspekter av rösten, dels styrkan och dels tonläget. Andra aspekter av synonymerna än de som undersöktes skulle kunna vara av intresse, men de som valdes ansågs vara mest utslagsgivande.

	Starkare	Lite starkare	Lika starka	Lite starkare	Starkare	
ropa	☐	☐	☐	☐	☐	hojta
ropa	☐	☐	☐	☐	☐	skräna
ropa	☐	☐	☐	☐	☐	tjuta

Figur 1 Utdrag ur det tredje testet – Ljudstyrka (Röststyrka).

Som nämndes i inledningen var syftet med undersökningen att försöka skapa en rangordning av synonymerna, grundad på ljudstyrka, och det tredje testet var således det huvudsakliga. Det intressanta var den inbördes ordningen och därför jämfördes orden med varandra och den egentliga ljudstyrkan undersöktes inte. Figur 1 visar ett utdrag ur testet.

Försöksdeltagarna markerade ett kryss i den ruta som stämde överens med deras uppfattning av orden. Ett kryss i en av de två rutorna till vänster innebar att ordet till vänster ansågs starkast, medan ett kryss i en av de två rutorna till höger visade att de ansåg att ordet till höger var starkare. En bedömning gjordes även av hur mycket starkare det ena ordet värderades. Försöksdeltagarna hade även möjlighet att visa att de bedömde att orden hade samma ljudstyrka, men de ombads särskilja i möjligaste mån.

Nackdelen med att jämföra synonymerna med varandra är att det finns en risk att ordningen inte blir linjär. Exempelvis kan ord A anses starkare än ord B, ord B anses starkare än ord C och ord C anses starkare än ord A. Men detta var en av anledningarna till att orden jämfördes med varandra och inte enbart bedömdes var för sig. Ordningen kanske inte är linjär och i sådana fall var det önskvärt att detta observerades.

Testet av ordens ljudstyrka var det längsta av testerna, 120 bedömanden, och för att underlätta en aning för försöksdeltagarna värderades varje ord för sig, det vill säga det vänstra ordet hölls konstant tills ordet jämförts med samtliga andra synonymer. Ordningen orden presenterades i var densamma som går att läsa i Bonniers synonymordbok (2002) och samma för samtliga försöksdeltagare.

Att det tredje testet var det huvudsakliga nämndes inte för försöksdeltagarna, men framgick troligtvis eftersom det var det längsta av testerna.

I det första, andra och fjärde testet var den inbördes ordningen inte av lika stort intresse som i testet av ordens ljudstyrka och därför jämfördes de var för sig istället för med varandra. Avsikten med dessa tester var att urskilja nyanser för att kunna särskilja orden, mer än att skapa en ordning. Figur 2 visar ett utdrag ur testet om hur positivt respektive negativt orden uppfattades.

	Negativt	Lite negativt	Neutralt	Lite positivt	Positivt
ropa	☐	☐	☐	☐	☐
hojta	☐	☐	☐	☐	☐
skräna	☐	☐	☐	☐	☐

Figur 2 Utdrag ur det första testet – Positivt/Negativt.

Ordningen på synonymerna var även här den som presenteras i Bonniers synonymordbok. Försöksdeltagarna bedömde orden enskilt och en gradering gjordes av hur positivt eller negativt orden uppfattades, men ett alternativ fanns även om de uppfattades varken positivt eller negativt. De två andra testerna (Formellt/Vardagligt och Röstläge: Ljust/Mörkt) var uppbyggda på samma sätt.

3.4 Procedur

Undersökningen tog sammanlagt ungefär 15 minuter per person. En notering av försöksdeltagarnas ålder och kön gjordes innan undersökningen började.

Försöksdeltagarna fick reda på vilka synonymer som skulle analyseras innan de började undersökningen, för att de skulle kunna bekanta sig med dem. Av samma anledning fick de även reda på vilka tester som ingick i enkäten.

Försöksdeltagarna ombads att vid bristande förståelse för någon av synonymerna hoppa över de bedömningar där just det ordet ingick. Att enkäten endast undersökte uppfattningen av synonymerna, och att det således inte fanns något rätt eller fel vid varje bedömning, berättades också.

Instruktioner föregick varje test och för att underlätta förståelsen gavs även ett exempel före varje test.

4 Resultat

Resultatet av undersökningen visas i tabellerna 2-5. Försöksdeltagarna uppmanades att om de var tveksamma över vad ett ord betydde, hoppa över de bedömningar där ordet ingick och en av försöksdeltagarna avstod från att svara på bedömningar med *skria* och *rya*. I övrigt svarade försöksdeltagarna på samtliga bedömningar, så när som på en deltagare som utelämnade en markering (röststyrka mellan *ropa* och *rya*). Eftersom enbart en av rutorna inte markerades antas dock det bortfallet inte bero på bristande förståelse, utan på misstag eller på att frågan var svårbedömd.

Utfallet av de tre kompletterande testerna Positivt/Negativt, Formellt/Vardagligt och Rösläge: Ljust/Mörkt visas i tabellerna 2-4. För att kunna översätta de markerade rutorna till jämförbara tal tillskrevs svarsalternativen olika värden, från -2 till 2. Värdena -2 och -1 motsvarar kryss i de två rutorna till vänster, där -2 innebar markering i rutan längst till vänster. På liknande vis motsvarar värdena 1 och 2 markeringar i rutorna till höger, där 2 innebar ett kryss i rutan längst till höger. Markering i rutan "Neutralt" tillskrevs värdet 0.

Tabellerna visar ordens medelvärde. Ett medelvärde större än 0 i tabell 2 visar att ordet bedömdes mer positivt än negativt och ett medelvärde mindre än 0 visar att ordet ansågs mer negativt än positivt. I tabell 3 visar ett medelvärde större än 0 att ordet betraktades mer formellt än vardagligt och ett medelvärde mindre än 0 visar att ordet bedömdes mer vardagligt än formellt. Ett medelvärde större än 0 i tabell 4 visar att ordet ansågs mer ljust än mörkt och ett medelvärde mindre än 0 visar att ordet bedömdes mer mörkt än ljust. För att få en uppfattning om hur eniga försöksdeltagarna var i sina bedömningar presenteras även standardavvikelse (SA), där värdet 0 innebär fullständig enighet och värdet 2 innebär maximal oenighet.

Tabell 2. Positivt/Negativt

Ord	Medelvärde	SA
tjoa	0,60	1,07
ropa	0,50	0,87
hojta	0,30	1,05
skråla	-0,30	1,05
gala	-0,35	0,85
rya	-0,74	0,78
skria	-0,79	0,69
skrika	-0,90	0,70
gasta	-1,10	0,62
tjuta	-1,30	0,56
ryta	-1,50	0,67
gapa	-1,55	0,50
vråla	-1,55	0,59
gorma	-1,60	0,49
skräna	-1,60	0,49
väsnas	-1,60	0,58

Tabell 3. Formellt/Vardagligt

Ord	Medelvärde	SA
gala	0,15	1,19
ryta	0,05	0,97
rya	-0,05	1,28
skrika	-0,05	1,20
skria	-0,11	1,37
väsnas	-0,15	1,31
ropa	-0,20	1,21
skråla	-0,45	1,07
skräna	-0,60	1,11
gorma	-0,65	1,19
gasta	-0,85	0,85
vråla	-0,85	1,01
hojta	-0,90	0,99
tjuta	-0,90	0,70
gapa	-1,05	0,86
tjoa	-1,40	0,97

Tabell 4. Ljust/Mörkt

Ord	Medelvärde	SA
tjuta	1,65	0,79
gala	1,10	0,99
skria	1,00	1,08
tjoa	0,75	0,83
hojta	0,50	0,97
skräna	0,40	1,02
gapa	-0,10	0,89
skrika	-0,10	1,41
gasta	-0,20	0,98
skråla	-0,20	1,03
ropa	-0,25	0,70
väsnas	-0,25	0,83
rya	-0,58	0,88
vråla	-1,35	0,73
gorma	-1,40	0,58
ryta	-1,60	0,49

Resultatet av testet av den inbördes skillnaden i ljudstyrka behandlades på liknande sätt som de övriga testerna, det vill säga genom att svarsalternativen tillskrevs ett värde mellan -2 och 2. Medelvärdena räknades sedan ut och är presenterade i bilaga 2. Här presenteras istället en rangordning av orden baserad på resultaten i enkäten. För att få fram en rangordning baserad på ordens ljudstyrka granskades de inbördes relationerna mellan orden. Det ord som bedömdes starkare än samtliga andra ord placerades överst i listan. Vidare granskades övriga ord och det ord som ansågs starkare än resterande ord placerades på andra plats i listan. Därefter jämfördes återstående ord och det ord som betraktades starkast av dem hamnade på tredje plats och så vidare. Ingen hänsyn togs här till hur stor skillnad som förelåg mellan orden, men det kommer att behandlas i diskussionen.

Inte oväntat kan inte en fullständigt linjär rangordning skapas, men närapå. Rangordningen visas i tabell 5, där det enda ord som inte helt kan placeras in är ordet *skräna*.

Tabell 5. Rangordning av synonymerna baserad på ljudstyrka

Placering	Ord	
1	vråla	
2	ryta	
3	skrika	
4	gorma	
5	tjuta	
6-11	gapa väsnas gasta skråla gala	skräna
12	rya	
13	skria	
14	ropa	
15	hojta	
16	tjoa	

5 Diskussion

5.1 Analys av resultat

En rangordning av synonymerna, baserad på ljudstyrka, kunde skapas utifrån resultatet i enkäten och kan ses i tabell 5. Nedan följer en genomgång av synonymerna, där resultatet av undersökningen kommer att analyseras. Ordens plats i rangordningen kommer att diskuteras, liksom förhållandet till närliggande ord, med avseende dels på ljudstyrka och dels på de andra aspekter som testades i undersökningen. Samstämmigheten bland försöksdeltagarnas bedömningar kommer att beröras och en jämförelse kommer att ske med ordens frekvens i svenskan, baserad på 13 korpusar i Språkbanken, omfattande drygt 100 miljoner ord (se tabell i bilaga 3).

Överst i listan placerades *vråla*, alltså det ord som uppfattades starkare än samtliga andra. Närmast efter kommer *ryta* och de två orden visar stora likheter i sina egenskaper. Båda ansågs mycket negativa och mörka, och de är ungefär lika frekventa i svenskan. Däremot skilde de i formalitet och ljudstyrka. Resultatet av testerna visar att *ryta* uppfattades svagt formellt medan *vråla* var betydligt mer vardagligt.

I testet av deras ljudstyrka var försöksdeltagarna ense om att *vråla* var starkare än *ryta*, vilket medelvärdet tydligt visar (+0,95 för *vråla*), och *vråla* ansågs klart starkare än samtliga andra ord. Vid jämförelse med *vråla* kom *ryta* först på fjärde plats – efter *skrika*, *gorma* och *gasta* (se bilaga 2) – men det tolkas inte som att de orden är starkare än *ryta*, utan att försöksdeltagarna har en mer klar bild av hur de två orden *vråla* och *ryta* förhåller sig till varandra. Vid jämförelse med *ryta* bedömdes nämligen endast *vråla* som starkare än *ryta*, och den iakttagelsen antas viktigare än hur stor skillnaden är i bedömningen jämfört med andra ord. Föregående tankegång är en av anledningarna till att jämförelser mellan orden ansågs viktiga i undersökningen.

Närmast efter *vråla* och *ryta* hamnade *skrika*. *Vråla* bedömdes klart starkare än *skrika* (+0,50 för *vråla*), men skillnaden mellan *ryta* och *skrika* var inte lika stor (+0,10 för *ryta*). Resultatet av de kompletterande testerna visar att *skrika* skiljer sig en aning från de två andra orden. *Skrika* uppfattades neutralt med avseende på både formalitet och mörkhet (dock något mer vardagligt och mörkt) och uppfattades negativt, men inte lika negativt som *vråla* och *ryta*. Den stora skillnaden mellan orden verkar således vara, förutom att *skrika* inte anses lika starkt, att *skrika* inte är lika mörkt och negativt som *vråla* och *ryta*, och att *ryta* och *skrika* anses mer formella än *vråla*.

Skrika verkar ha varit ett av de enklare orden att bedöma vad gäller ljudstyrka, då medelvärdena överlag avviker mer från noll än för övriga ord. Det antas bero dels på att *skrika* är det klart vanligaste av orden, vilket gör att försöksdeltagarna har en klarare bild av ordet och enklare kan jämföra med andra ord, och dels på att samtliga ord förmodligen har mer gemensamt med *skrika* än med de andra orden, då det är synonymer till just *skrika* som testas i undersökningen. Däremot verkar graden av formalitet och mörkhet hos *skrika* inte vara lika självklar, då stora variationer uppvisas bland försöksdeltagarnas bedömningar. Men att standardavvikelsen i vissa bedömningar är hög behöver inte nödvändigtvis innebära att resultatet är osäkert, utan kan kanske även visa att ordet har ett brett användningsområde. Exempelvis är standardavvikelsen för *skrika* vad gäller röstläge mycket hög (1,41). Möjligen är det så att ordet *skrika* kan användas om både ett ljusst och

ett mörkt röstläge, och beroende på vilket försöksdeltagarna föreställde sig styrdes bedömningen åt det ena eller det andra hållet.

På platsen efter *skrika* hamnade *gorma*, som enligt resultatet ansågs mycket likt *vråla* i samtliga avseenden, utom ljudstyrka. *Gorma* uppfattades lika mörkt, negativt och vardagligt som *vråla*, men är betydligt mer ovanligt i svenskan än vad *vråla* är. *Vråla*, *ryta* och *gorma* betraktades som de tre klart mörkaste av samtliga ord i undersökningen. Försöksdeltagarna var ense om att *vråla* kan anses starkare än *gorma*, men de var inte lika eniga om att *skrika* och *ryta* var starkare. Även om försöksdeltagarnas uppfattning av röststyrkan mellan *skrika* och *gorma* varierade, visar medelvärdet en relativt klar övervikt till fördel för *skrika* (+0,35 för *skrika*). Det beräknade medelvärdet mellan *ryta* och *gorma* var inte lika stort (+0,15 för *ryta*), men samstämmigheten bland försöksdeltagarna var något större och det verkar som om *ryta* kan anses något starkare än *gorma*.

Ordet *tjuta* placerade sig närmast efter *gorma*. Bland samtliga ord som testades uppfattades *tjuta* som det klart ljusaste (+1,65), vilket skiljer det från ovan nämnda ord. I övrigt värderades *tjuta* som vardagligt och liksom de övriga orden som behandlats ansågs även *tjuta* negativt. Kanhända finns ett samband mellan att de uppfattas som negativa och som de starkaste orden – när en person skriker med stark röst upplevs det negativt. Vi kommer att få anledning att återkomma till resonemanget nedan.

Efter de fem ord som nämnts ovan följer sex ord där rangordningen inte är helt linjär, det vill säga orden kan inte presenteras i en lista som fullständigt visar resultatet av bedömningarna. I tabell 5 visas ordningen av de fem orden *gapa*, *väsna*, *gasta*, *skråla* och *gala*, men *skräna* kan inte placeras in i den listan. Som exempel kan nämnas att *skräna* bedömdes starkare än *gapa*, men svagare än *gala*. Skillnaden i röststyrka mellan de sex orden är dock mycket liten och orden kan i princip anses förmedla samma ljudstyrka. Ett av orden, *gasta*, ansågs dessutom likt *tjuta* (+0,05 för *tjuta*) och även *skråla* bedömdes likt *tjuta* i röststyrka (+0,10 för *tjuta*).

Försöksdeltagarnas svar visade att ordens ordning inte var självklar, eftersom det förekom en del variationer mellan svaren. Men att orden, med undantag för *skräna*, trots allt kan inordnas linjärt verkar ändå visa att ett visst samband föreligger. Möjligen är det en tillfällighet, men att orden kan ordnas på ovanstående linjära sätt verkar ändå tyda ändå på att ordningen bland orden, åtminstone till en viss del, ser ut som den som visas i tabell 5.

Att det är just *skräna* som hamnar utanför är en bedömningsfråga. Något av de andra orden skulle kunna placeras utanför listan, men i sådana fall kan inte en linjär lista presenteras av resterande ord, utan en del skulle grupperas, där exempelvis ord A var starkare än ord B, ord B starkare än ord C och ord C starkare än ord A.

Gapa, *väsna* och *skräna* var de ord som bedömdes som mest negativa av orden, lika negativa som *vråla* och *gorma*. *Gapa* ansågs även som det mest vardagliga av de sex orden och *väsna* som det mörkaste.

Av samtliga ord värderades *gala* som det mest formella och efter *tjuta* ansågs det som det ljusaste ordet. *Gasta* och *skräna* bedömdes båda som något mörka och ganska vardagliga, men *skråla* bedömdes betydligt mer positivt än *gasta*, även om båda ansågs som negativa.

Av de sex orden *gapa*, *väsna*, *gasta*, *skråla*, *gala* och *skräna* är *gapa* och *väsna* betydligt vanligare i svenskan än de andra (se bilaga 3). I övrigt kan nämnas att *skräna* och *gala* mestadels omnämndes som beskrivning av fåglars läten i språkbankens korpusar.

De två ord som följer efter, det vill säga placerade sig på tolfte respektive trettonde plats i rangordningen av ordens ljudstyrka, är *rya* och *skria*. Orden kan i princip sägas ha

bedömts lika starka, då *rya* endast ansågs +0,05 starkare än *skria*. En stor del av försöksdeltagarna valde också att markera i rutan ”Lika starka” i jämförelsen mellan de två orden.

Skillnaden i ljudstyrka mot föregående sex ord är inte stor, men överlag var försöksdeltagarna något mer eniga om att *rya* och *skria* skulle komma senare i listan än om hur den inbördes ordningen av de sex orden skulle vara. Dock finns ett undantag, då *väsna*s endast värderades +0,05 starkare än *skria*.

Resultatet av de tre kompletterande testerna visar att det föreligger stora likheter mellan *rya* och *skria*. De värderades lika negativa och båda ansågs svagt vardagliga (dock förelåg stora skillnader mellan försöksdeltagarnas uppfattning av de två ordens vardaglighet). En skillnad går emellertid att finna i röstläget som används vid orden – *skria* räknas till ett av de ljusaste orden, medan *rya* hör till de mörkare orden.

Resterande tre ord är *ropa*, *hojta* och *tjoa*, och var alltså de tre ord som ansågs svagast med avseende på ljudstyrka. Förutom att *rya* ansågs relativt likt både *ropa* och *hojta* i röststyrka verkar försöksdeltagarna vara eniga om att *ropa*, *hojta* och *tjoa* ska placeras längst ned i listan. Av de tre orden var det *ropa* som betraktades som starkast, följt av *hojta* och därefter *tjoa*. Alla tre orden upplevdes som vardagliga, där *ropa* ändå ansågs betydligt mer formellt än de andra. Här skall emellertid nämnas att försöksdeltagarna var oeniga om hur formellt ordet *ropa* är, och kanske är anledningen densamma som nämndes om *skrika* ovan, det vill säga att *ropa* kan användas i både vardagliga och formella sammanhang. *Tjoa* uppfattades som det mest vardagliga av samtliga ord, och både *hojta* och *tjoa* bedömdes som ljusa, medan *ropa* som något mörkt. Värt att notera är också att *ropa*, *hojta* och *tjoa* är de enda av orden som värderades som positiva. Antagandet ovan om att röststyrkan till viss del ligger till grund för om ett ord uppfattas som negativt eller positivt verkar således stämma.

De kompletterade testerna baserades till viss del på definitionerna i Bonniers ordbok och resultatet av undersökningen stämmer i det närmaste överens med definitionerna, men inte helt. Orden *skräna*, *tjuta* och *skrika* beskrivs i ordboken som ord med högt tonläge, men undersökningen visar att enbart *skräna* och *tjuta* upplevdes ljusa, medan uppfattningen av röstläge hos *skrika* varierade stort mellan försöksdeltagarna och resulterade i ett medelvärde nära 0.

De ord som benämns som vardagliga i Bonniers ordbok är *gasta*, *tjoa* och *rya*, och i undersökningen värderades både *gasta* och *tjoa* som två av de mest vardagliga orden. *Rya* bedömdes dock neutralt vad gäller vardaglighet, vilket till stor del berodde på att samstämmigheten bland försöksdeltagarna var låg, och inte att ordet betraktades som neutralt i sig. Överlag var formaliteten hos orden den aspekt som genererade flest olika bedömningar bland deltagarna, vilket kan ses på de höga standardavvikelserna.

Definitionerna för fyra av orden antydde att de är att betrakta som negativa, nämligen *ryta*, *skråla*, *väsna*s och *gorma*. Av dem värderades *skråla* endast som svagt negativt (även här dock med tämligen hög standardavvikelse), medan de andra placerades bland de mest negativa orden.

Generellt för de 16 synonymerna kan nämnas att merparten av orden betraktades som negativa och vardagliga. En något större spridning förekom i röstläge, men med en liten övervägning för de mörka orden. En intressant iakttagelse var att de ord som förknippades med starkast röststyrka upplevdes som mest negativa, medan de ord som associerades med svagast röststyrka bedömdes som de mest positiva. Korrelationerna mellan de fyra variablerna undersöktes även kvantitativt och presenteras i bilaga 4. Antagandet om att ord

med hög ljudstyrka överlag uppfattas mer negativa än ord med lägre ljudstyrka verkar bekräftas genom att korrelationen mättes till 0,82 (värdet 1 motsvarar perfekt korrelation). En viss korrelation gick även att finna mellan ljudstyrka och röstläge, där korrelationen var 0,53.

5.2 Felkällor

Att orden testas utan kontext i undersökningen kan diskuteras. Kan ord verkligen förstås till fullo utan att sättas i sitt sammanhang? Förmodligen kan ett ords fullständiga betydelse inte extraheras utan kontext, men att ta reda på ordens samtliga betydelser var inte avsikten med uppsatsen. I uppsatsen undersöks specifika aspekter av orden och av den anledningen antas det fungera även utan kontext. Försöksdeltagarna visste vad de skulle bedöma och kunde utgå från det vid sin värdering.

Kontexter verkar även kunna styra utfallet av en undersökning, genom att de kan framhäva olika sidor av ett ord. Betrakta meningarna i exempel (4) och (5).

- (4) Barnet ville inte sluta tjuta, förrän nappen hade kommit till rätta.
- (5) Hon började tjuta av glädje, när hon insåg att hon hade vunnit högsta vinsten.

Ordet *tjuta* tycks mer negativt i mening (4) än i mening (5) och kontexten verkar således kunna påverka uppfattningen av orden och styra resultatet i en undersökning. Genom att avstå från kontext kan man bortse från en sådan oönskad effekt och resultatet visar förmodligen mer hur orden i sig uppfattas, om nu ett ord kan tolkas utan kontext. Antagligen föreställde sig försöksdeltagarna en kontext i sitt inre ändå, för att enklare bedöma orden, men undersökningens utformning styrde i alla fall inte deltagarna. Genom att ett medelvärde bestämdes utifrån försöksdeltagarnas svar antas de olika eventuellt skapade kontexterna att ta ut varandra, och medelvärdet kan därför anses vara ett lämpligt mått på hur själva orden tolkas.

Men för att kunna se hur bland annat varierande föreställda kontexter kan generera skillnader i bedömning mellan försöksdeltagarna, har även standardavvikelsen uträknats. Hög standardavvikelse verkar kunna bero på åtminstone två olika saker – dels på olika inverkan av skapade kontexter, och dels på att ordets olika aspekter är svårbedömda. I analysen av resultatet diskuterades den förstnämnda anledningen enbart i samband med de två orden *skrika* och *ropa*, men därmed inte sagt att så nödvändigtvis är fallet eller att stora variationer hos övriga ord berodde på att de var svåra att bedöma. Orsaken till att enbart variationer av *skrika* och *ropa* förmodades bero på brett användningsområde är att de är de två klart mest vanliga av orden, och att försöksdeltagarna kan förväntas ha en klarare uppfattning av de orden än av övriga ord. För andra, mindre vanliga ord kan en del aspekter av betydelsen vara mindre vedertagna och uppfattningen av dem kan på grund av det variera och därigenom generera hög standardavvikelse. Att avgöra vad anledningen till en hög standardavvikelse är i specifika fall kan vara svårt, men det är värt att notera att en stor spridning av resultat kan bero på mer än osäkerhet i uppfattningen av ordet.

Förvisso presenterades inte orden i undersökningen helt utan sammanhang. De omgivande orden i undersökningen kan sägas utgöra en viss kontext och den ordning orden presenterades i kan vara en faktor som skulle kunna inverka på resultatet. I de tre

kompletterande testerna finns en risk att bedömningen av ett ord påverkades av föregående ord, men även om så var fallet antas testerna ändå kunna visa en tendens.

Testet av ordens ljudstyrka jämförde ord med varandra och en sådan jämförelse antas inte påverkas lika mycket av omgivande ord. En felkälla i det testet kan istället vara att det vänstra ordet hölls konstant tills det jämförts mot resterande ord, och en risk finns att de högra orden värderades mot varandra för att justera var kryssen skulle markeras. Dock antas korrigeringen inte varit så stor att den ändrade vilket ord som uppfattades starkast, utan enbart gradskillnaden mellan orden. Om det stämmer, skulle det då ha varit bättre att försöksdeltagarna endast fick välja mellan tre alternativ, det vill säga mellan ”Lika starka” och vilket av de två orden som ansågs starkare? Innan enkätens utformning var fastställd undersöktes om ett sådant upplägg var lämpligt, men det visade sig att majoriteten av kryssen då placerades i rutan ”Lika starka”. Genom att addera två alternativ minskade antalet kryss i mittenrutan, vilket kunde anses som en förbättring, eftersom orden då lättare kunde särskiljas.

Att det vänstra ordet hölls konstant antas ha varit en fördel, trots att de högra orden kan ha påverkat bedömningen. Vid slumpmässigt utplacerade ord fanns en risk att försöksdeltagarna inte undersökte orden lika noggrant som om de var strukturerade som i enkäten, vilket också märktes vid en initial granskning av enkätens utformning. Försöksdeltagarna var mer benägna att kryssa mindre genomtänkt om orden presenterades utan bestämd ordning och struktureringen verkar alltså ha underlättat och förbättrat utförandet av det omfattande testet.

Möjligheten att markera att de två orden uppfattades som lika starka kan vara en felkälla. En del försöksdeltagare kan ha markerat i mittenrutan, inte för att visa att de ansåg att orden var lika starka, utan för att de inte hade någon åsikt om orden. En möjlig åtgärd hade varit att ta bort alternativet ”Lika starka” och tvingat försöksdeltagarna att avgöra vilket som var starkast, men eftersom en del ord kanske verkligen uppfattades lika starka, var det önskvärt att alternativet fick vara kvar.

En nackdel med att beräkna medelvärde är att stora skiftningar mellan försöksdeltagares värderingar inte redovisas, men eftersom även standardavvikelseerna presenterades kan ändå en bild ges av hur bedömningarna varierade.

5.3 Slutdiskussion

Resultatet av undersökningen visar att det går att skapa en rangordning baserad på ordens expressiva mening, i det här fallet ljudstyrka. Skillnaderna mellan orden i rangordningen i tabell 5 är i en del fall mycket liten och en annan undersökning kan eventuellt ge ett annat utfall. Den rangordning som presenteras i den här uppsatsen behöver inte nödvändigtvis vara den definitiva, men den ger ett förslag på hur det skulle kunna se ut.

Undersökningen bör inte ses som en fullständig kartläggning av de 16 synonymerna, utan som en initial strukturering av dem, där endast ett antal faktorer togs hänsyn till. Bland annat behandlades inte samtliga betydelser orden innehar, utan enbart den betydelse som är gemensam med en av betydelseerna av *skrika*. Ord som *gapa* och *väsna* kan användas i andra sammanhang och med en något skiftande betydelse mot den som tas upp här, men eftersom det var synonymer till *skrika* som undersöktes var utgångspunkten den gemensamma betydelsen med just *skrika*.

Eftersom inte samtliga faktorer togs i beaktande kan inte en kategorisering av synonymerna göras. För att göra en korrekt bedömning av vilken typ av synonymer ett ordpar är krävs dessutom att de granskas i kontext. Inga av orden verkar dock vara kandidater till absolut synonymi, då de skiljer i resultat i åtminstone ett av de fyra testerna. En del ord är emellertid mer lika än andra. I resultatet kan det utläsas att det förekommer stora likheter mellan *vråla* och *gorma*, och mellan *gapa* och *gasta*. Den största noterade skillnaden mellan *vråla* och *gorma* är ljudstyrkan (+0,80 för *vråla*), men i övrigt verkar de två orden vara mycket likartade. Mellan *gapa* och *gasta* förekommer ingen större skillnad i ljudstyrka (+0,05 för *gapa*), utan den största skillnaden verkar vara att *gapa* upplevs som något mer negativt än *gasta*. Dessutom har *gapa* en betydelse som inte delas med *gasta*, nämligen 'öppna munnen'. Trots de stora likheter de två ordparen uppvisar antas de alltså inte vara potentiella absoluta synonymer, på grund av de noterade skillnaderna i röststyrka, negativitet och betydelse.

Eftersom inte några av orden verkar vara absolut synonyma kan man konstatera att de är partiellt synonyma med varandra. Huruvida det rör sig om near-synonymy eller sense synonymy kan variera mellan ordparen, men relationerna kan inte fastställas utifrån den information som presenterats i uppsatsen. Av de ordpar som nämndes ovan verkar *vråla* och *gorma* vara kandidater till near-synonymy, medan *gapa* och *gasta* skulle kunna vara sense synonyms. Men för att med säkerhet kunna bestämma förhållandet mellan dem krävs en mer ingående undersökning av dessa ord och att utreda deras relation närmare skulle kunna vara ett förslag på fortsatta studier inom ämnet.

Människor verkar ha en tydlig uppfattning av hur orden förhåller sig till varandra, även om de inte alltid är överens med varandra. I stora drag är de eniga, men variationer kan förekomma i uppfattningen av ord som befinner sig nära varandra i rangordningen. Eventuellt förekommer skillnader mellan människor, vilket onekligen är beaktansvärt, då språket bygger på att språkanvändarna är eniga om vad orden förmedlar.

Skillnaderna är emellertid relativt små och det kan vara svårt att bedöma ord som inte är särskilt vanliga. Kanske är det inte heller alltid nödvändigt att vara överens om skillnaderna i ljudstyrka. När människors uppfattning av ordens förmedlade röststyrka inte är samstämmig, kan det innebära att det inte är nödvändigt att behärska den delen av betydelsen. Den relativa ljudstyrkan mellan två ord behöver då inte vara avgörande för förståelsen av orden, utan andra faktorer kan vara av större vikt.

Den expressiva meningen hos orden kan alltså skilja nämnvärt, vilket den här uppsatsen har försökt visa. En rangordning grundad på ljudstyrka har skapats och skulle kunna vara underlag för ett stort antal vidareutvecklingar. Exempelvis kan ord nära varandra i ordningen undersökas närmare – hur påverkas uppfattningen av orden av den likartade röststyrkan? Även ord längre från varandra i rangordningen kan vara av intresse att studera vidare – medför differensen i röststyrka automatiskt att uppfattningen av andra faktorer påverkas?

I princip skulle samma typ av undersökning kunna utföras på många av svenskans ord. Till exempel kan någon som *springer* också *löpa*, *ila*, *hasta* etc. och någon som är *olycklig* kan vara *sorgsen*, *ledsen* och så vidare. Man skulle då kunna få fram en mer preciserad bild av synonymers inbördes relationer. Att undersöka ords fullständiga betydelse är inte okomplicerat, men ger en intressant bild av människans tänkande.

Källförteckning

- de Jonge, Bob, 1993: *The existence of synonyms in a language: two forms but one, or rather two, meanings?* Linguistics 31, 1993, 521-538.
- Lindvall, Lars, 1986: *Remarques sur l'usage des deux verbes parere et sembrare en italien moderne*. Mémoires de la société néophilologique de Helsinki. Actes du 9e congrès des romanistes scandinaves. Helsingfors: Société Néophilologique, 201-216.
- Loftus, Elizabeth F & Palmer, John C, 1974: *Reconstruction of automobile destruction: an example of the interaction between language and memory*. Journal of Verbal Learning and Verbal Behaviour 13, 1974, 585-589.
- Lyons, John, 1995: *Linguistic semantics: an introduction*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Malmström, Sten m.fl., 2002: *Bonniers svenska ordbok*. 8 uppl. Stockholm: Albert Bonniers Förlag.
- Murphy, M. Lynne, 2003: *Semantic relations and the lexicon: antonymy, synonymy, and other paradigms*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Norstedts svenska synonymordbok: Ord för ord*. 1992. 4 uppl. Stockholm: Norstedts förlag.
- SAOL. Svenska Akademiens ordlista över svenska språket*. 1998. 12 uppl. Stockholm: Norstedts.
- Sjöström, Sören, 2001: *Semantisk förändring: hur ord får nya betydelser*. Lund: Studentlitteratur.
- Språkbanken, 2005-04-30.
<http://spraakbanken.gu.se/lb/konk/>
- Strömberg, Alva, 1998: *Stora synonymordboken*. 2 uppl. Stockholm: Strömbergs bokförlag.
- Taylor, John R, 2002: *Cognitive grammar*. Oxford: Oxford University Press.
- Walter, Göran, 2002: *Bonniers synonymordbok: vidgar och varierar ditt ordförråd*. Stockholm: Albert Bonniers Förlag.
- Warren, Beatrice, 1988: *Semantics: word meaning*. The dress of thought: aspects of the study of language, 61-95. Lund: Studentlitteratur.

Nedan följer definitionerna av synonymerna såsom de framställs i Bonniers svenska ordbok. Även verbens (med fet stil) motsvarighet som substantiv (dock inte verbalsubstantiv, som *ropande*, *hojtande*) omnämns vid förekomst. Vid homonymi nämns endast den betydelse som analyseras i undersökningen.

ropa	tala med hög röst (för att göra sig hörd på långt håll el. av upphetsning), skrika, hojta; kalla; bjuda på auktion; låta som vissa fåglar: <i>göken ropar</i> ; <i>r. efter</i> el. <i>på ngt</i> (äv.) högljutt kräva, ivrigt längta efter; <i>r. in se inropa</i>
rop	ngt som sägs med hög röst, skrik, tjut; utrop; (auktions)bud; vissa fåglars läte: <i>gökens rop</i> ; (<i>vara, komma</i>) i <i>ropet</i> berömd, eftersökt, på modet
hojta	ropa hallå, gasta, skrika
skräna	skrika; (ibland) skryta
skrän	gällt skrik
tjuta	ge till ett tjut; yla; låta mycket starkt: <i>sirenen tjuter</i> ; (vard.) gråta; <i>t. med vargarna se varg</i>
tjut	skri el. vrål i högt tonläge: <i>glädjetjut</i> ; tjutande: <i>vindens t.</i>
vråla	utstöta vrål
vrål	starkt skrik, tjut el. rop; (i sammans., vard. förstärkande) <i>vråltjusig</i>
ryta	vråla, böla; skrika (högt o. ovänligt)
skria	skrika
skri	skrik
gasta	(vard.) skrika, skräna
tjoa	(vard.) ropa (tjo); stoja
tjo	1 ett utrop för uppsluppen glädje 2 (vard.) ståhej: <i>t. o. tjim</i>
skråla	föra oväsen med sång o. höga rop
skrål	högljudd oskön sång (av berusade), skrän
gala	<i>tuppen, göken gal</i>
väsnas	föra oljud
väsen	bråk, buller, oväsen
gapa	öppna munnen; öppna sig; stirra, glo: <i>g. av förvåning</i> ; skrika, skräna
rya	(vard.) skrika, väsnas
gorma	skälla, väsnas
skrika	ropa högt o. gällt, väsnas; (om små barn) gråta
skrik	(gällt) rop, (spädbarns) gråt; <i>sista skriket</i> senaste modet

Resultatet av ordens ljudstyrka i förhållande till varandra, det vill säga test 3 i enkäten, visas i tabellerna 1-16 och varje tabell redovisar resultatet i jämförelse med ett av orden. För att kunna översätta de markerade rutorna till jämförbara tal tillskrevs svarsalternativen olika värden, från -2 till 2. Ett kryss längst till vänster i enkäten gav värdet -2 och ett kryss längst till höger gav värdet 2. De två rutorna "Lite starkare" medförde ett värde av -1 eller 1, beroende på om ordet till vänster eller höger ansågs starkare, och ett kryss i rutan "Lika starka" innebar ett värde av 0. Genomsnittsvärdet presenteras i tabellerna.

Varje tabell visar resultatet av ett ord, nämnt i rubriken, i jämförelse med de andra orden. Positiva medelvärden visar de ord som ansågs starkare än ordet i fråga och negativa medelvärden markerar de ord som bedömdes svagare. Även standardavvikelsen (SA) presenteras, där värdet 0 innebär fullständig enighet bland försöksdeltagarna och värdet 2 innebär maximal oenighet.

Tabell 1. Ropa

Ord	Medelvärde	SA
vråla	1,85	0,36
skrika	1,70	0,56
ryta	1,45	0,80
gorma	1,10	0,94
gapa	1,05	0,86
tjuta	1,00	0,89
gasta	0,95	0,92
skråla	0,85	0,79
skräna	0,70	1,05
väsnas	0,70	1,05
gala	0,60	0,73
skria	0,53	0,88
rya	0,17	0,90
ropa		
hojta	-0,35	0,96
tjoa	-0,45	1,07

Tabell 2. Hojta

Ord	Medelvärde	SA
vråla	1,75	0,43
skrika	1,70	0,46
gorma	1,35	0,79
ryta	1,15	0,91
gapa	1,00	0,89
gasta	0,85	0,85
tjuta	0,85	0,79
skråla	0,80	0,68
skräna	0,70	1,00
väsnas	0,65	0,85
skria	0,47	0,88
gala	0,45	0,80
ropa	0,35	0,96
rya	0,16	0,81
hojta		
tjoa	-0,15	0,48

Tabell 3. Skräna

Ord	Medelvärde	SA
vråla	1,35	0,73
skrika	1,15	0,85
ryta	0,80	1,12
gorma	0,70	0,95
tjuta	0,55	0,97
gasta	0,15	0,91
gala	0,10	0,83
väsnas	0,05	0,97
skräna		
gapa	-0,10	1,04
skria	-0,11	0,64
skråla	-0,15	0,57
rya	-0,16	0,99
hojta	-0,70	1,00
ropa	-0,70	1,05
tjoa	-1,00	0,55

Tabell 4. Tjuta

Ord	Medelvärde	SA
vråla	1,45	0,80
skrika	0,85	0,85
ryta	0,45	1,16
gorma	0,25	1,09
tjuta		
gasta	-0,05	0,97
skråla	-0,10	0,89
gapa	-0,25	0,89
rya	-0,26	0,64
gala	-0,30	0,64
väsnas	-0,30	0,84
skria	-0,42	0,59
skräna	-0,55	0,97
hojta	-0,85	0,79
tjoa	-0,90	0,62
ropa	-1,00	0,89

Tabell 5. Vråla

Ord	Medelvärde	SA
vråla		
skrika	-0,50	0,81
gorma	-0,80	0,75
gasta	-0,85	0,65
gapa	-0,95	0,74
ryta	-0,95	0,86
skråla	-1,10	0,77
rya	-1,11	0,72
väsnas	-1,15	0,96
skria	-1,21	0,77
gala	-1,30	0,56
skräna	-1,35	0,73
tjuta	-1,45	0,80
hojta	-1,75	0,43
tjoa	-1,75	0,43
ropa	-1,85	0,36

Tabell 6. Ryta

Ord	Medelvärde	SA
vråla	0,95	0,86
ryta		
skrika	-0,10	1,22
gorma	-0,15	0,91
gapa	-0,20	1,08
gasta	-0,45	1,20
tjuta	-0,45	1,16
väsnas	-0,50	0,92
skria	-0,58	1,14
skråla	-0,75	0,89
gala	-0,80	0,81
skräna	-0,80	1,12
rya	-1,00	0,86
hojta	-1,15	0,91
tjoa	-1,20	0,68
ropa	-1,45	0,80

Tabell 7. Skria

Ord	Medelvärde	SA
vråla	1,21	0,77
skrika	1,11	0,91
gorma	0,68	1,08
ryta	0,58	1,14
gasta	0,53	0,60
tjuta	0,42	0,59
gapa	0,26	0,78
skråla	0,21	0,83
gala	0,11	0,64
skräna	0,11	0,64
rya	0,05	0,83
väsna	0,05	0,89
skria		
hojta	-0,47	0,88
tjoa	-0,47	0,88
ropa	-0,53	0,88

Tabell 8. Gasta

Ord	Medelvärde	SA
skrika	1,05	0,86
vråla	0,85	0,65
gorma	0,60	1,07
ryta	0,45	1,20
väsna	0,10	0,89
tjuta	0,05	0,97
gapa	0,05	0,86
gasta		
skråla	-0,05	0,86
skräna	-0,15	0,91
rya	-0,16	0,74
gala	-0,25	0,70
skria	-0,53	0,60
tjoa	-0,80	0,81
hojta	-0,85	0,85
ropa	-0,95	0,92

Tabell 9. Tjoa

Ord	Medelvärde	SA
skrika	1,75	0,43
vråla	1,75	0,43
gorma	1,45	0,67
ryta	1,20	0,68
gapa	1,15	0,65
skräna	1,00	0,55
tjuta	0,90	0,62
väsna	0,85	0,65
gala	0,80	0,81
gasta	0,80	0,81
skråla	0,60	0,80
rya	0,47	0,82
skria	0,47	0,88
ropa	0,45	1,07
hojta	0,20	0,48
tjoa		

Tabell 10. Skråla

Ord	Medelvärde	SA
skrika	1,35	0,85
vråla	1,10	0,77
gorma	0,95	0,86
ryta	0,75	0,89
gapa	0,35	0,79
väsna	0,25	0,83
skräna	0,15	0,57
tjuta	0,10	0,89
gasta	0,05	0,86
skråla		
rya	-0,11	0,85
gala	-0,20	0,87
skria	-0,21	0,83
tjoa	-0,60	0,80
hojta	-0,80	0,68
ropa	-0,85	0,79

Tabell 11. Gala

Ord	Medelvärde	SA
skrika	1,35	0,73
vråla	1,30	0,56
ryta	0,80	0,81
gorma	0,70	1,00
tjuta	0,30	0,64
gapa	0,25	0,94
gasta	0,25	0,70
skråla	0,20	0,87
väsna	0,15	1,01
gala		
skräna	-0,10	0,83
skria	-0,11	0,64
rya	-0,26	0,85
hojta	-0,45	0,80
ropa	-0,60	0,73
tjoa	-0,80	0,81

Tabell 12. Väsna

Ord	Medelvärde	SA
skrika	1,35	0,85
vråla	1,15	0,96
gorma	0,65	1,15
ryta	0,50	0,92
gapa	0,40	0,92
tjuta	0,30	0,84
väsna		
skria	-0,05	0,89
skräna	-0,05	0,97
gasta	-0,10	0,89
rya	-0,11	0,85
gala	-0,15	1,01
skråla	-0,25	0,83
hojta	-0,65	0,85
ropa	-0,70	1,05
tjoa	-0,85	0,65

Tabell 13. Gapa

Ord	Medelvärde	SA
vråla	0,95	0,74
skrika	0,85	0,79
gorma	0,30	1,23
tjuta	0,25	0,89
ryta	0,20	1,08
skräna	0,10	1,04
gapa		
gasta	-0,05	0,86
gala	-0,25	0,94
skria	-0,26	0,78
skråla	-0,35	0,79
väsna	-0,40	0,92
rya	-0,47	0,75
hojta	-1,00	0,89
ropa	-1,05	0,86
tjoa	-1,15	0,65

Tabell 14. Rya

Ord	Medelvärde	SA
skrika	1,26	0,91
vråla	1,11	0,72
ryta	1,00	0,86
gorma	0,84	0,81
gapa	0,47	0,75
gala	0,26	0,85
tjuta	0,26	0,64
gasta	0,16	0,74
skräna	0,16	0,99
skråla	0,11	0,85
väsna	0,11	0,85
rya		
skria	-0,05	0,83
hojta	-0,16	0,81
ropa	-0,17	0,90
tjoa	-0,47	0,82

Tabell 15. Gorma

Ord	Medelvärde	SA
vråla	0,80	0,75
skrika	0,35	1,24
ryta	0,15	0,91
gorma		
tjuta	-0,25	1,09
gapa	-0,30	1,23
gasta	-0,60	1,07
väsna	-0,65	1,15
skria	-0,68	1,08
gala	-0,70	1,00
skräna	-0,70	0,95
rya	-0,84	0,81
skråla	-0,95	0,86
ropa	-1,10	0,94
hojta	-1,35	0,79
tjoa	-1,45	0,67

Tabell 16. Skrika

Ord	Medelvärde	SA
vråla	0,50	0,81
ryta	0,10	1,22
skrika		
gorma	-0,35	1,24
gapa	-0,85	0,79
tjuta	-0,85	0,85
gasta	-1,05	0,86
skria	-1,11	0,91
skräna	-1,15	0,85
rya	-1,26	0,91
gala	-1,35	0,73
skråla	-1,35	0,85
väsna	-1,35	0,85
hojta	-1,70	0,46
ropa	-1,70	0,56
tjoa	-1,75	0,43

I tabell 17 visas antal förekomster av de 16 orden i Språkbankens 13 korpusar (p65, p76, dn, p95, p96, p97, p98, svd00, p01, p02, p03, romi, romii) omfattande drygt 100 miljoner ord. Tabellen redovisar enbart antalet förekomster av infinitivformen av verbet. Indelningen visar om det är fråga om en levande varelse eller en teknisk artefakt.

Orden har granskats och de ord med betydelser som inte undersöks i uppsatsen är borträknade. Således är exempelvis substantivet *gala*, som i filmgala, verbet *gapa*, som i 'gapa efter mycket', och substantivet *rya*, som i ryamatta, inte medräknade.

Tabell 17 Antal förekomster av synonymerna i Språkbankens korpusar

Ord	Antal		Totalt
	Levande varelse	Teknisk artefakt	
skrika	1051	-	1051
ropa	785	-	785
vråla	109	-	109
tjuta	78	29	107
väsna	84	19	103
ryta	99	-	99
gapa	58	-	58
hojta	58	-	58
gorma	22	-	22
gala	20	-	20
skräna	17	2	19
gasta	14	-	14
skråla	13	-	13
tjoa	11	-	11
skria	9	-	9
rya	6	-	6

I tabell 18 visas korrelationerna mellan de fyra variablerna Positivt/Negativt, Formellt/Vardagligt, Ljudstyrka (Röststyrka) och Röstläge: Ljust/Mörkt. En perfekt korrelation, d.v.s. om höga värden i den ena mängden är relaterade till höga värden i den andra, motsvarar värdet 1. En perfekt omvänd korrelation, d.v.s. om höga värden i den ena mängden är relaterade till låga värden i den andra, motsvarar värdet -1 . Värden nära 0 visar att ingen korrelation föreligger.

Tabell 18 Korrelationer mellan de fyra variablerna

Korrelation mellan		Korrelation
Positivt/Negativt	- Formellt/Vardagligt	-0,09
Positivt/Negativt	- Ljudstyrka (Röststyrka)	0,82
Positivt/Negativt	- Röstläge: Ljust/Mörkt	0,38
Formellt/Vardagligt	- Ljudstyrka (Röststyrka)	-0,09
Formellt/Vardagligt	- Röstläge: Ljust/Mörkt	-0,16
Ljudstyrka (Röststyrka)	- Röstläge: Ljust/Mörkt	0,53